

– Amikor idekerültem vadőrnek a tizenegyezer hektáros parajdi területre, meglátogatott egyik vadászismerősöm. Kimentünk vele Sörös-patakba, ahol véget ért az út is és a térerő. Mintha a világ végére érkeztünk volna, jegyezte

26 Murányi Sándor Olivér

MEDVESZŐRCSAPDÁK

meg, majd hozzáfűzte: nem ad tíz évet, és erre vezet át az autópálya. Én akkor nem hittem. Nem tíz évből potom húsz lett. A nyomvonal valóban itt megy át, de nem tudni,

mikor építik. Mostanában életem legfurább meghívását kaptam: Domokos Dénes medveszakértő barátom a Gyergyói-havasokba hívott, hogy segítsék kitenni, majd bevenni és elemezni a medveszőrccsapdákat a Moldovát Erdéllyel összekötő, Egyesülés, azaz Unirii elnevezésű autópálya nyomvonalán. Ennek alapján határozzák majd meg a vadátjárók helyét. A dolog lényege annyi, hogy a kijelölt három–négy fatörzset körbetekerem egy szál szögesdróttal, olyan magasságban, hogy a medve szőre a dróton maradjon, amikor a vad bebújik a táplálékért, amit előre kiteszünk neki. A szőrmintákat aztán elküldik egy németországi laboratóriumba, ahol genetikai minta alapján kimutatják, a medvék közötti rokonsági ágot, valamint azt, hogy hol alakulhat ki hamarabb a beltenyészet, és hol találkoznak egymással. Ezt lehetőleg nem kéne megzavarni az autópályával. Ezért kell pályázni a vadátjárók felépítésére. Ha gondolod, elkísérelhet minket két hétre a vadonba.

Lukács vadőr ajánlatára azonnal igent mondom, és lázasan kezdek csomagolni. Beteuszom a távcsovem a táskámba, aminek annyi zsebe van, hogy az embernek tényleg megjön tőle a kedve a pakoláshoz. Bekerül a csomagba a fényképezőgépem a teleobjektívvel, a kulacsom, a Lukács vadőrtől kapott remek székelő bicikám, két hétre elegendő váltóruha, és nem utolsó sorban a jegyzetfüzetem, amibe Lukács mondásait gyűjtöm. Ez az út nem vadles, talán túrához fog hasonlítani, még inkább cserkeléshez. Eszembe jut, hogy utoljára gyerekként voltam többnapos túrán, amikor apám gimnáziumi tanárként a Kelemen-havasokba vitte tanítványait. Felelevenednek a tábortüzes éneklések, a reggeli fáradt kelések a sátrakból, majd egy jelenet, amikor el-tévedtem a csapattól, sírva kerestem apámat, aztán megtalált a pásztor, visszavitt a túrázókhöz. Apám cserébe fényképet készített róla és a kutyájáról, majd elkérte a postacímét. A túrák után lelkiismeretesen elküldte a képeket. Most én dokumentálok így egy vadőrt és egy neves medveszakértőt, amint az Amerikában számítógépen tervezett pontokon felteszik a medveszőrccsapdákat. Lukács persze jobban bízik a tapasztalataiban, mint a Google Earth-ön megjelölt helyszínekben, és ez érthető. Ahogy megérkezünk Gyergyóditróba, és kimegyünk az első tervezett helyre, már kilóg a lóláb: egy karámtól húsz

méterre kell csapdát állítani, amire Lukács joggal jelenti ki, hogy ide mostanában biztosan nem jön medve. De kiteszük, kihúzzuk a szögesdrótot a fák köré, becsorgatjuk középre a rendkívül büdös vadcsalogató folyadékot, mert ezt dobta ki a számítógép. Miközben dolgozunk, Domokos Dénes a folyadék összetételéről beszél. Harminc-negyven kiló fagyasztott he- ringet és makrélát „érlelt” egy évig hordóban, továbbá harminc liter marhavért két kiló sóval. Ezután mindezt együtt három hónapig lezárva tartotta, majd kiadagolta fél literes flakonokba. Ha még erre sem jön a medve, akkor semmire. Ahogy kiönti, olyan orrfacsaró szag kezd terjengeni a levegőben, hogy azonnal menekülőre vesszük. Lemegyünk a völgybe az autóhoz, és a következő helyszín felé indulunk. Kétszer végezzük még el ezt a műveletet, amikor jön az ebédidő. Keresünk egy jó árnyékos helyet, elterülünk a hatalmas fenyő alatt, és előpakoljuk az elemőzsiát. A varrottas terítón ott a házi paprikás fokhagymás szalonna, a kibédi hagyma, a paradicsom, a csipőspaprika, a májas, a juhtúró és az orda. Utóbbiról újra eszembe jut gyerekkorom és a Kelemen-havasok. Az előbb érzett vadcsalogató orrfacsaró bűz ellenére is összegyűl a nyál a számban a pompás elemőzsia láttán, amikor eszembe jut, hogy az autóban felejtettem a bicskámat.

– Ha nincs bicskád, akkora szelet kenyeret és szalonnát eszel, amekkorát más vág neked – emeli fel mutatóujját Lukács, majd megsajnál, és evés közben néha ideadja a bicskáját, de előtte mindhármunknak kinyit egy-egy 0,33 literes üveges Neumarkt sört. Kérem, hogy nem korai-e délben alkoholt inni, mire ő megjegyzi, hogy azért nem alkoholista, mert csak azt a keveset issza, ami jólesik. Ezután felszólít, hogy ne sokat igyak, hanem csak annyit, amennyi jólesik, majd elmeséli evés előtt, hogy egyszer egy idős varsági székyembert kérdezett meg, hogy miért részeg reggel nyolckor, mire az így felelt: – Ezt akárki nem engedheti meg magának! Délutánra csak a szerencsétlenek rúgnak be. Este a még szerencsétlenebbek. Vízet ne igyál, abban dugnak a halak!

Nevetéssel telik az ebédidő, majd félóra szunyókálás után elindulunk fel a hegyre. A völgyben a Moldova felé vezető út két oldalán 500–500 méter távolságra vannak a koordináták, amelyeken belül fel kell állítanunk a szőr-csapdákat. A jobboldali hegyeken az A-helyszínek, a baloldaliakon a B. Most egy B következik. Lukács halad elől, mögötte Domokos Dénes, kezében a GPS, amin figyeli emelkedési szintünket, a métert, és hogy mennyi van még a helyig, ahol pihenőt tarthatunk a szerelés előtt és után. Elképesztő meredek helyen járunk. Lukács igazi indiánként szökell felfelé a fák között. Mindenre figyel, a füvekre, a virágokra, érdeklődése a teljes vadonra kiterjed. Nemhiába veszi észre elsőnek az őzláb- és a rókaagombát, amelyek láttán leveszem az

ingem, és együtt belepakoljuk őket, majd a csomaggá hajtogatott inggel haladok a sor végén fűjtatva tovább. Tudom, medvét esélytelen most látnunk, mert nappal van, de lassan és fokozatosan rááll az agyam, hogy minden növény és állat láttán lelkesedjek, érdeklődésem ne szűküljön be a nagyvadakra. Hosszú folyamat ez, évekre telhet. A pihenőknél mindig tanulok valamit. Legutóbb a szűfűvet ismertem meg, amit ezerjófűnek is neveznek, és teát lehet készíteni belőle. Most is mellette haladok el. Akarok szedni egy csokorral, hogy kibúvót keresve lefelé induljak velem a völgybe az autóhoz, mire Lukács megszólal: – Ne menj hátrafelé, nem fejeztük be!

Tovább fűjtatok felfelé. Valahol a hegy közepe táján tartunk még egy pihenőt. Domokos Dénes kezébe adom a fényképezőgépet, és megkérem, készítsen egy képet rólam és Lukácsról, aki elég kelletlenül áll az objektív elé. Közben elmesélem neki, hogy egyszer egy fényképész kért tőlem reklámmondatot a cégtáblájára, amit kithet az útra, és bejönnek láttán a vevők. Ezt írtam: *Meghalunk, s egy fénykép jól jön.* – Fénykép az utókornak? – mondja erre Lukács. – A rabszolgák fognak rád emlékezni...

Nagy nehezen elérjük a szintet, ahol a GPS szerint ötven méteres körzetben felállíthatjuk a szőrscspadát. Lukács rámutat egy növényre, és megkérdi ismerem-e. Fejem rázva, intem, hogy nem, mire felvilágosít, hogy többféle elnevezése is van: vadorgona, farkasboroszlán, henye boroszlán, gyalogborostyán. Székelyderzsen ramocsavirágnak nevezik a legenda nyomán, mely szerint élt egyszer három tündérlány: Dála, Klára, Ramocsa. „A három tündérlány találkozott három pásztorlegénnyel a bágyi vár alatt, és szerelmesek lettek beléjük. Klára a legnagyobbik pásztorral ott maradt helyben, de aztán csalódott, sokat sírt, majd véget vetett életének. Könnyéből forrás fakadt, amelyet ma is Klára kútjának hívnak.

A második tündérlány, Dála, párjával kissé odébb telepedett le, egy patak mellett, ahol később falut építettek, és Dályának nevezték el. Ez a mai Székelydála.

Legboldogabb a legkisebb lány, Ramocsa volt. Bárhova lépett, virágok nyíltak a lába nyomán. Ezeket a virágokat ma is ramocsavirágnak hívják, és csak a bágyi vár alatt, valamint a derzsi határban, Ramocsán nyílnak, ahol a monda szerint a harmadik tündérlány telepedett le kedvesével.”

Elcsodálkozom ezen a tudáson. Lukács egyszer csak a nyakához csap, miután befejezte a történetet a hosszú szárú, keskeny levelű növényről, amely most éppen nem virágzik, de amelyről később megtudom, hogy Orbán Balázs is említi a *Székelyföld leírásában*, a Székelyderzsről és Muzsnáról szóló résznél.

– Nagy a baj, rám szállt a ganajtúró bogár! – csap oda másodszor is a nyakához Lukács. Mindhárman nevetünk az önrónián, majd kijelöljük együtt a három fatörzset, amely körül a vadőr elkezdni kifeszíteni a szögesdrótot,

amit én U alakú szegekkel rögzíték a törzseknél. Egyikükre egy román nyelvű felhívást is felszegezek, hogy tájékoztassa és figyelmeztesse a netán erre tévedőt a kutatás lényegéről. Ezalatt Domokos Dénes kitölt egy űrlapot – nem tudjuk mi az, Lukács meg is jegyzi, hogy tudomány, nem értünk hozzá. Ezután újra a rémbüdös folyadék kiöntése következik, majd elszív egy-egy szál cigarettát a két útitársam, mialatt arra gondolok: Vajon átmege-e ezen a helyen a szögesdrót alatt a medve?

29

Indulunk lefelé a hegyről. Ezekben a napokban nem látom a barnabundást, de Lukács vadőr négy évtizedes erdei tapasztalatának köszönhetően egyre többet tudok meg a vadonról, amelyben kedvenc nagyvadam él. – A vadnak nincs szüksége arra, hogy lássuk. Te mindig csattanós véget akarsz a történeteid végére. Elégedj meg a szűfű megismerésével! – figyelmeztet Lukács. Felnézek. Miközben agyamban jönnek mennek a medvék, a Nap lebukni készül a Gyergyói-havasok mögött. A fenyők vörösesbarnák, mint a szirti sas tolla.

Új Forrás 2022/1 – Murányi Sándor – Olivér: Medveszörccsapdák

